

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ТА ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ У НОТАРІАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ

М. М. Дякович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного
права та процесу юридичного
факультету Львівського
національного університету
імені Івана Франка

Ю. М. Юркевич,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного
права та процесу юридичного
факультету Львівського
національного університету
імені Івана Франка

Згідно зі ст. 80 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку; юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді. У юридичній літературі узагальнюється, що інститут юридичної особи вводиться для того, щоб його норми закріпили організаційно-структурну, майнову і функціональну єдність відмінного від фізичної особи учасника цивільних правовідносин, встановили межі цивільної правоздатності і дієздатності, визначили порядок створення і припинення, врегулювали також низку питань, що загалом дають можливість визначити правове становище такого учасника [12, 139–140]. Слід підкреслити, що юридична особа здатна мати такі самі цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині (наприклад, право на приватне життя). Власне, новелою ЦК України є відмова від спеціальної правоздатності юридичних осіб, яка визначається метою їх діяльності та встановлення можливості обмеження правоздатності юридичної особи лише за рішенням суду [13, 232]. Т. І. Зайцева зазначає, що комерційні організації можуть мати цивільні права і виконувати цивільні обов'язки, необхідні для здійснення будь-яких видів діяльності, не заборонених законом (загальна правоздатність), однак окремими видами діяльності, перелік яких визначається законом, юридична особа може займатися тільки на підставі спеціального дозволу – ліцензії (спеціальна правоздатність) [10, 299].

Основоположними ознаками юридичної особи, як правило, визначають участь у цивільному обороті від свого імені та майнову відокремленість, з якої випливає самостійна майнова відповідальність за своїми зобов'язаннями [7, 100]. Крім цього, І. М. Кучеренко серед самостійних ознак юридичної особи визначає її індивідуалізацію (найменування, місцезнаходження) [13, 236].

Відтак *правові засоби, за допомогою яких одна юридична особа відрізняється від інших, визнаються засобами індивідуалізації юридичних осіб*. В умовах розвитку ринкової економіки та набуття все більшого значення договірних відносин особливої актуальності зазначені питання набувають у нотаріальній практиці.

Крім цього, як свідчить практика, юридичні особи можуть об'єднувати свою діяльність як на засадах договору, зокрема про спільну діяльність, так і на засадах створення нових суб'єктів, зокрема об'єднань підприємств відповідно до Господарського кодексу України (далі – ГК України). Законом можуть визначатися й інші форми об'єднання інтересів юридичних осіб (союзи, спілки, асоціації підприємців тощо). Варто зазначити, що у сучасному господарському, зокрема міжнародному, обороті зустрічаються і такі об'єднання, як: синдикат (є формою монопольного об'єднання, в якому його учасники втрачають комерційну самостійність, однак зберігають юридичну і виробничу свободу діяльності); трест (форма об'єднання, за якої його учасники відмовляються від виробничої, комерційної, а інколи й юридичної самостійності; при цьому існує єдиний центр управління); картель (форма об'єднання, за якої підприємства-учасники зберігають фінансову і виробничу самостійність) тощо [8, 89]. Отже, залежно від вищеведеного, матимуть свої особливості і способи індивідуалізації юридич-

Досліджено питання індивідуалізації юридичних осіб та їх об'єднань у нотаріальній практиці. Окрему увагу приділено таким засобам індивідуалізації, як найменування, комерційне найменування, місцезнаходження, ідентифікаційний код, торговельна марка. На підставі аналізу норм чинного законодавства України запропоновано внесення змін до Цивільного кодексу України з метою вдосконалення правового регулювання вчинення правочинів представниками юридичних осіб на підставі довіреностей.

Ключові слова: юридична особа, об'єднання, нотаріус, правочин, довіреність

них осіб.

Згідно з п. 1 гл. 3 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. № 296/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за № 282/20595 (далі – Порядок), при вчиненні нотаріальної дії нотаріус установлює особу, що звернулася за вчиненням нотаріальної дії [1].

Для юридичних осіб найбільш характерними засобами індивідуалізації виступають: найменування, комерційне найменування, місцезнаходження, відбиток печатки, номер поточного банківського рахунку, ідентифікаційний код, торговельна марка, географічне зазначення. Аналогічно, як і вітчизняні юридичні особи, іноземні організації незалежно від організаційно-правової форми та статусу мають право на звернення до нотаріуса. При цьому, як зазначає І. Г. Медведєв, паралельно кваліфікації організації як іноземної нотаріус повинен встановити її тотожність (ідентичність). Перевірка тотожності іноземної організації означає встановлення ідентичності між особою, яка звернулася до нотаріуса за вчиненням нотаріальної дії, та особою, яка набуває в його результаті суб'єктивних прав та обов'язків. Технічно це означає встановлення відповідності найменування, організаційно-правової форми, засновників, органів іноземної організації відомостям, що містяться у відповідних реєстрах за місцем створення такої організації [9, 63–64].

Ст. 90 ЦК України встановлює вимоги до **найменування** юридичних осіб, серед яких – необхідність зазначення інформації про їх організаційно-правову форму, а щодо установ також про характер діяльності. Окрім того, юридична особа вправі мати скорочене найменування. Варто зазначити, що вимоги до найменувань юридичних осіб містяться в окремих нормах ЦК України (наприклад: ч. 4 ст. 119 (найменування повного товариства має містити імена (найменування) всіх його учасників, слова «повне товариство» або містити ім'я (найменування) одного чи кількох учасників з доданням слів «і компанія», а також слова «повне товариство»), ч. 2 ст. 133 (найменування командитного товариства має містити імена (найменування) всіх повних учасників, слова «командитне товариство» або містити ім'я (найменування) хоча б одного повного учасника з доданням слів «і компанія», а також слова «командитне товариство»), ГК України (наприклад: ч. 4 ст. 73 (найменування державного унітарного підприємства повинно містити слова «державне підприємство»), Закону України № 2460 від 16 червня 1992 р. «Про об'єднання громадян» (ч. 2 ст. 12-1 (назва об'єднання громадян повинна складатися з двох частин – загальної та індивідуальної. Загальна назва (партія, рух, конгрес, союз, спілка, об'єднання, фонд, фундація, асоціація, товариство тощо) може бути однаковою у різних об'єднань громадян. Індивідуаль-

на назва об'єднання громадян є обов'язковою і повинна бути суттєво відмінною від індивідуальних назв зареєстрованих в установленому порядку об'єднань громадян з такою ж загальною назвою)), Закону України № 2121 від 7 грудня 2000 р. «Про банки і банківську діяльність» (ч. 1 ст. 15 (банк має повне і скорочене офіційні найменування українською та іноземними мовами; найменування банку має містити слово «банк», а також вказівку на організаційно-правову форму банку)) та в нормах деяких інших законодавчих актів.

Власне вимоги щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу, згідно з ч. 7 ст. 8 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», встановлюються спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації. Так, згідно з Вимогами щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу, затвердженими Наказом Міністерства юстиції України від 5 березня 2012 р., зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 5 березня 2012 р. за № 367/20680 [2], найменування юридичної особи повинно містити інформацію про її організаційно-правову форму (крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим, державних, комунальних організацій, закладів, установ) та назву (наприклад, Приватне акціонерне товариство «Зерно» (ПрАТ «Зерно»), Публічне акціонерне товариство «Мегабанк» (ПАТ «Мегабанк») тощо). В свою чергу, найменування відокремленого підрозділу повинно містити слова «відокремлений підрозділ» («філія», «представництво» тощо) та вказувати на належність до юридичної особи, яка створила зазначений відокремлений підрозділ (наприклад, Львівська філія публічного акціонерного товариства «Укртелеком», Чернігівська філія державного підприємства «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України тощо). Так, у зв'язку із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 2424-IV від 4 лютого 2005 р. з ГК України вилучено норми щодо структурних підрозділів господарських організацій, як самостійних суб'єктів господарювання, та щодо права оперативного використання як правового режиму майна, на якому вони повинні були діяти.

Юридична особа, що є підприємницьким товариством, може мати **комерційне (фірмове) найменування**. Комерційне (фірмове) найменування юридичної особи може бути зареєстроване у порядку, встановленому законом. Правова охорона надається комерційному найменуванню, якщо воно дає можливість вирізнити одну особу з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо справжньої її діяльності. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування є чинним з моменту першого використання цього

найменування та охороняється без обов'язкового подання заявки на нього чи його реєстрації і незалежно від того, є чи не є комерційне найменування частиною торговельної марки. Відомості про комерційне найменування можуть вноситися до реєстрів, порядок ведення яких встановлюється законом. На відміну від звичайних найменувань, особи можуть мати однакові комерційні найменування, якщо це не вводить в оману споживачів щодо товарів, які вони виробляють та (або) реалізують, та послуг, які вони надають. При цьому, як впливає з Оглядового Листа Вищого господарського Суду України № 01-8/845 від 17 квітня 2006 р. «Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист права власності на комерційне найменування»:

- 1) питання про суттєву відмінність індивідуальних назв сторін може мати юридичне значення для правильного вирішення спору, якщо їх загальні назви є ідентичними. Якщо ж загальні назви сторін є різними, підстав для задоволення позову про заборону використання певної назви немає;
- 2) суд не повинен встановлювати схожість або тотожність комерційних найменувань на власний розсуд: для роз'яснення відповідних питань слід призначати судову експертизу;
- 3) використання комерційного найменування може визнаватися неправомірним одночасно і за законодавством про захист економічної конкуренції, і за законодавством про право інтелектуальної власності на комерційне найменування [6].

Інформація про **місцезнаходження** юридичної особи має також дуже важливе значення. Підтвердженням цього слугують, зокрема, норми ст. 532 ЦК України, відповідно до якої, якщо місце виконання зобов'язання не встановлено у договорі, виконання провадиться за місцем проживання (місцезнаходженням) боржника. Варто зазначити, що до внесення змін до ЦК України 3 березня 2005 р. місцезнаходженням юридичної особи визначалось місце її державної реєстрації, якщо інше не встановлено законом, а до змін від 2 грудня 2010 р. — адреса органу або особи, які відповідно до установчих документів юридичної особи чи закону виступають від її імені. Згідно з чинною редакцією ст. 93 ЦК України місцезнаходженням юридичної особи є фактичне місце ведення діяльності чи розташування офісу, з якого проводиться щоденне керування діяльністю юридичної особи (переважно знаходиться керівництво) та здійснення управління і обліку. Окремо слід зазначити, що відповідно до ст. 25 Закону України № 2709 від 23 червня 2005 р. «Про міжнародне приватне право» для цілей даного Закону місцезнаходженням юридичної особи є держава, у якій юридична особа зареєстрована або іншим чином створена згідно з правом цієї держави.

Ще одним, не менш важливим, засобом індивідуалізації юридичних осіб та їх об'єднань є **від-**

биток печатки. Незважаючи на те, що 21 лютого 2011 р. втратив чинність Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 17 від 11 січня 1999 р. [3], який передбачав порядок видачі дозволів на оформлення замовлень на виготовлення печаток і штампів, актуальність цього засобу індивідуалізації поки що не слід применшувати. У зв'язку з цим варто звернутися до роз'яснень, наданих у Листі Міністерства юстиції України від 19 лютого 2004 р. № 30-41-3 «Щодо необхідності застосування відбитку печатки» [4]. Міністерством юстиції України опрацьовано лист юридичної фірми «White & Case» від 12 січня 2004 р. у відповідь на питання щодо необхідності застосування відбитку печатки міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, зокрема Фондом державного майна України (далі — ФДМУ), при укладанні угод, де стороною є відповідне міністерство або інший центральний орган виконавчої влади. Листом Міністерства юстиції України «Про нумерацію та наявність печатки юридичної особи на контракті» № 15-14-376 від 1 жовтня 2003 р. [5] було надано загальне роз'яснення норм цивільного законодавства України щодо необхідності нумерації угод та застосування відбитку печатки; зокрема зазначається, що «обов'язковість нумерації угод, а також обов'язковість відбитку печатки юридичної особи на угоді прямо не передбачені законодавством України». Водночас Міністерство юстиції України дійшло висновку, що при укладанні угод міністерства, інші органи виконавчої влади та, зокрема, ФДМУ, на відміну від інших юридичних осіб, керуються не тільки положеннями цивільного законодавства, але й положеннями Примірної інструкції та інструкціями з діловодства, прийнятими відповідними міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади.

Що стосується **номера поточного банківського рахунку**, то порядок його відкриття детально регламентований Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженій постановою Правління Національного Банку України № 492 від 12 листопада 2003 р., зареєстрованій у Міністерстві юстиції України 17 грудня 2003 р. за № 1172/8493. Варто зауважити, що згідно з п. 1.11 названої Інструкції клієнти можуть відкривати лише один поточний рахунок для формування статутного фонду (статутного або складеного капіталу, пайового або неподільного фонду) суб'єкта господарювання — юридичної особи (у національній та/або іноземній валюті) та один поточний рахунок (у національній та/або іноземній валюті) за кожною угодою сумісної (спільної) діяльності без створення юридичної особи. Цікавим є те, що при посвідченні договорів серед інших реквізитів вказуються також номери поточних банківських рахунків сторін. Окрім цього, (1) для вчинення виконавчого напису стягувачем або його уповноваженим представником

нотаріусу подається заява, у якій мають бути, зокрема, зазначені *номери рахунків у банках, кредитних установах*, код за ЄДРПОУ для юридичної особи; (2) виконавчий напис має містити в тому числі *номери рахунків в установах банків для юридичних осіб*; (3) у тексті заяви для вчинення протесту векселя зазначаються повне найменування і адреса векселедавця (боржника), платника (доміциліата), векселедержателя (кредитора), вказуються відомості про вексель (векселі), який (які) подається (-ються) до опротестування, строк платежу за векселем (векселями), сума, що підлягає сплаті за векселем (векселями), причина опротестування, повне найменування і адреса, *номери рахунків у банках*, код за ЄДРПОУ — для юридичної особи, реєстраційний номер облікової картки платника податку — для фізичної особи (за наявності); (4) заява боржника про прийняття грошових сум або цінних паперів у депозит для передавання кредиторю має містити, зокрема, такі відомості для юридичних осіб: найменування, місцезнаходження та податковий номер, *реквізити поточного рахунку, відкритого в установі банку* (якщо місцезнаходження або інші відомості щодо особи, для передачі якій робиться внесок, невідомі, то в заяві вказуються останні відомі особі, що звернулася до нотаріуса, відомості) тощо.

Також при здійсненні моніторингових операцій нотаріус зобов'язаний отримувати довідку від юридичної особи про відкритий рахунок у банку. Згідно зі ст. 6 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» № 249-IV від 28 листопада 2002 р. суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний здійснювати ідентифікацію та вивчення клієнта у випадках, установлених законом. У свою чергу, з метою ідентифікації резидентів нотаріуси зобов'язані встановлювати для юридичної особи — повне найменування, місцезнаходження; з'ясувати відомості про органи управління та їх склад; дані, що ідентифікують осіб, які мають право розпоряджатися рахунками і майном; відомості про власників істотної участі в юридичній особі; відомості про контролерів юридичної особи; ідентифікаційний код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України; реквізити банку, в якому відкрито рахунок, і номер банківського рахунку.

Щодо присвоєння *ідентифікаційних кодів*, то воно здійснюється: (1) державними реєстраторами — суб'єктам, на яких поширюється дія Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»; (2) органами державної статистики — суб'єктам, на яких не поширюється дія Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» і відомості про які не становлять державну таємницю; (3) відповідними центральними органами виконавчої влади — суб'єк-

там, відомості про які становлять державну таємницю. Таким органам Держкомстат передає ідентифікаційні коди для ведення відомчого обліку. Ідентифікаційний код зберігається за суб'єктом, якому він присвоєний, протягом усього періоду його існування і є єдиним. У разі перетворення юридичної особи, крім центральних органів виконавчої влади, за правонаступником зберігається її ідентифікаційний код. У разі припинення юридичної особи шляхом приєднання до іншої юридичної особи та створення на базі юридичної особи, що припинилася, відокремленого підрозділу, ідентифікаційний код такої юридичної особи залишається за відокремленим підрозділом. В інших випадках припинення юридичної особи присвоєння її ідентифікаційного коду новоствореним суб'єктам забороняється. Ідентифікаційний код є обов'язковим для використання в усіх видах звітних та облікових документів суб'єкта і зазначається на його печатках та штампах. Згідно з п. 8 гл. 7 Порядку при посвідченні правочинів майнового характеру нотаріусом у текстах правочинів зазначаються для юридичних осіб — код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер. На підтвердження наявності номера (коду) нотаріусу подається відповідна довідка або витяг, фотокопія якої (якого) долучається до примірника правочину, який залишається у справах нотаріуса.

Торговельною маркою, згідно з ст. 492 ЦК України, може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів. Водночас право інтелектуальної власності на певну торговельну марку може належати одночасно кільком фізичним та (або) юридичним особам. У свою чергу, згідно з ст. 1 Закону України № 752 від 16 червня 1999 р. «Про охорону прав на зазначення походження товарів» **географічне зазначення походження товару** — будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару, який має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора.

Згідно з гл. 5 Порядку цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи, від імені якої діє уповноважений орган та/або посадова особа, перевіряється нотаріусом на підставі установчих документів, що підтверджується інформацією відповідних державних реєстрів та документами, що підтверджують повноваження органів

та/або посадових осіб. Нотаріус перевіряє, чи відповідає нотаріальна дія, яка вчинюється, обсягу її цивільної правоздатності та дієздатності. У разі наявності у нотаріуса сумнівів щодо поданих документів він може витребувати від цієї юридичної особи, державного реєстратора, органів державної податкової служби, інших органів, установ та фізичних осіб додаткові відомості або документи. У свою чергу, перевірка повноважень представників юридичних осіб та їх об'єднань здійснюється за довіреністю або документом, що підтверджує повноваження законного представника. Нотаріус при посвідченні правочинів, вчиненні інших нотаріальних дій за участю уповноваженого представника встановлює його особу, а також перевіряє його дієздатність та обсяг наданих йому повноважень. Дійсність довіреності перевіряється нотаріусом за Єдиним реєстром довіреностей, за винятком довіреностей, які складено за кордоном за участю іноземних властей або які від них виходять, за умови їх легалізації уповноваженими органами. Без легалізації такі довіреності приймаються нотаріусами у тих випадках, коли це передбачено законодавством України, міжнародними договорами, в яких бере участь Україна. За результатами перевірки дійсності довіреності (її дубліката) виготовляється витяг з Єдиного реєстру довіреностей, який додається до примірника правочину, що залишається у справах нотаріуса. У разі наявності сумнівів щодо уповноваженого представника, а також його цивільної дієздатності нотаріус має право зробити запит до відповідної юридичної особи, від імені якої діє представник.

Згідно з абз. 2 ч. 2 ст. 207 ЦК України правочин, який вчиняє юридична особа, підписується особами, уповноваженими на це її установчими документами, довіреністю, законом або іншими актами цивільного законодавства, *та скріплюється печаткою*. Аналогічно, відповідно до ст. 181 ГК України господарський договір за загальним правилом викладається у формі єдиного документа, підписаного сторонами та *скріпленого печатками*. Проте, як свідчить нотаріальна практика, навіть уповноважені представники не завжди при укладенні правочинів через об'єктивні причини можуть скріпити їх печаткою. Зокрема, можна змоделювати ситуацію, за якої юридичній особі – суб'єкту господарювання, що знаходиться в м. Києві, необхідно укласти нотаріально посвідчені правочини в кількох обласних центрах України протягом дня. Очевидно, що зробити це у кожному випадку, скріплюючи правочин відбитком печатки, буде вкрай важко. З іншого боку, юридичній особі не заборонено виготовити декілька печаток, але яке у такому разі буде їх значення?

На думку О. Паліводського, така висока роль печатки невиправдана; вона слугує лише формальністю, яка дублює інші правові засоби для

підтвердження повноважень та дотримання форми договору, є невиправданим бюрократичним обмеженням, яке не полегшує договірну роботу, не є механізмом забезпечення інтересів сторін, а її втрата може спричинити суттєві проблеми у діяльності підприємств. Правознавець вказує, що наявність вимог у законодавстві України щодо печатки на договорі – пережиток минулого, не ефективний засіб договірної роботи, який дублює інші правові механізми та функції, тому підлягає скасуванню [11]. Крім цього, жодна із країн Європейського Союзу не надає такого важливого значення печаткам юридичних осіб.

Все ж, не вдаючись у дискусію щодо доцільності чи недоцільності збереження печаток у діяльності юридичних осіб та об'єднань підприємств в Україні, вважаємо за можливе зробити висновок, що при укладенні нотаріальних правочинів їх уповноваженими представниками на підставі довіреності, скріплення печаткою договору не є обов'язковим. У зв'язку із вищезазначеним варто також звернутися до висновку кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, затвердженого на засіданні кафедри під керівництвом професора В. М. Коссака на звернення приватного нотаріуса Львівського міського нотаріального округу Т. Я. Лаврик від 6 лютого 2012 р. № 6/01-16 «Про надання роз'яснення щодо застосування ст.ст. 207, 244 Цивільного кодексу України» (протокол № 13 від 27 березня 2012 р.). У наданому Роз'ясненні кафедра цивільного права та процесу вказує, що при підписанні правочину уповноваженими особами від імені юридичної особи, згідно з довіреністю, йдеться про представництво на підставі акта органу юридичної особи (ч. 2 ст. 244 ЦК України). У цьому випадку функції представника виконують працівники юридичної особи, які перебувають з нею у трудових відносинах та в силу своїх трудових обов'язків повинні представляти юридичну особу у відносинах із третіми особами та учасниками юридичної особи, на підставі акта органу юридичної особи. Прикладом видання органом юридичної особи акта, на підставі якого виникають відносини представництва, можуть бути відповідні накази, рішення і т. ін., видані загальними зборами учасників, виконавчими органами юридичної особи, іншими органами, відповідно до закону, в межах їх компетенції. Повноваження представників визначаються у змісті цих актів, а також у довіреності, виданій на підставі них. Тобто у випадку вчинення правочину представником юридичної особи, який не перебуває з нею у договірних відносинах, а діє згідно з довіреністю, виданою на підставі акта юридичної особи, правочин підписується представником, однак не потребує скріплення печаткою, оскільки його повноваження визначені в довіреності, яка підписана особою, що має право представляти

інтереси юридичної особи без довіреності, згідно з установчими документами та скріплена печаткою. У випадку договірної представництва, коли представник діє згідно з довіреністю, яка видана юридичною особою, відповідно до договору доручення, правочин підписується представником і також не підлягає скріпленню печаткою. Враховуючи вищенаведене, професор В. М. Коссака та фахівці кафедри дійшли висновку про можливість стверджувати, що вимога ч. 2 ст. 207 ЦК України щодо необхідності скріплення печаткою правочину, який підписується представником юридичної особи, стосується лиш випадків представництва інтересів юридичної особи особами, уповноваженими на це її установчими документами або законом [8].

Отже, згідно з ч. 1 ст. 246 ЦК України довіре-

ність від імені юридичної особи видається її органом або іншою особою, уповноваженою на це її установчими документами, та скріплюється печаткою цієї юридичної особи. Без такої довіреності нотаріус відмовить у посвідченні правочину, адже лише її наявність може свідчити про волевиявлення та дійсний намір юридичної особи вчинити правочин. У зв'язку з цим, задля уникнення непорозумінь у нотаріальній практиці, пропонуємо внести зміни до абз. 2 ч. 2 ст. 207 ЦК України, виклавши його у такій редакції: «*Правочин, який вчиняє юридична особа, підписується особами, уповноваженими на це її установчими документами, довіреністю, законом або іншими актами цивільного законодавства, та може скріплюватися печаткою*».

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України № 296/5 від 22 лютого 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 17. – Ст. 632.
2. Про затвердження Вимог щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу : Наказ Міністерства юстиції України від 5 березня 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 20. – Ст. 772.
3. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу МВС від 11 січня 1999 р. № 17 : Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 5 від 11 січня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 11. – Ст. 494.
4. Щодо необхідності застосування відбитку печатки: Лист Міністерства юстиції України № 30-41-3 від 19 лютого 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1154.3090.0>
5. Про нумерацію та наявність печатки юридичної особи на контракті : Лист Міністерства юстиції України № 15-14-376 від 1 жовтня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS1768.html
6. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист права власності на комерційне найменування : Оглядовий Лист Вищого господарського Суду України № 01-8/845 від 17 квітня 2006 р. // Вісник господарського судочинства – 2006. – № 3.
7. *Басин Ю. Г.* Субъекты гражданского права / Ю. Г. Басин // Избранные труды по гражданскому праву / Составление, вступительная статья И. П. Грешникова. – СПб. : Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 591 с.
8. Господарський кодекс України : наук.-практ. комент. / [Бек Ю. Б., Верес І. Я., Герц А. А. та ін.]; за ред. Коссака В. М. – К. : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 672 с.
9. *Медведев И. Г.* Международное частное право и нотариальная деятельность / И. Г. Медведев. – 2-е изд. – М. : Волтерс Клувер, 2005. – 272 с.
10. Настольная книга нотариуса : в 2 т. ; т. 1: учеб.-метод. пособ. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Волтерс Клувер, 2004. – 608 с.
11. *Паліводський О.* Печатка як реквізит господарського договору: пережиток минулого чи додаткова гарантія? / О. Паліводський // Юридична газета. – 2006. – № 19 (79).
12. Цивільне право : підруч. : у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
13. Цивільне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. – Вид. 2-ге, доп. і перероб. – К. : Вдавничий Дім «Ін Юре», 2006. – Т. 1. Загальна частина. – 696 с.

Дякович М. М., Юркевич Ю. М. Индивидуализация юридических лиц и их объединений в нотариальной практике

Исследован вопрос индивидуализации юридических лиц и их объединений в нотариальной практике. Особое внимание уделено таким средствам индивидуализации, как наименование, коммерческое наименование, местонахождение, идентификационный код, торговая марка. На основании анализа норм действующего законодательства Украины предложено внесение изменений в Гражданский кодекс Украины с целью совершенствования правового регулирования совершения сделок представителями юридических лиц на основании доверенности.

Ключевые слова: юридическое лицо, объединение, нотариус, сделка, доверенность

Dyakovich Myroslava, Yurkevych Yuriy. Individualization of legal entities and their associations in notary practice

The issues of the individualization of legal entities and their associations in notary practice are investigated in the article. The special attention is dedicated to such facilities of individualization as the name, commercial name, location, identification code, trade mark. Alterations to the Civil Code of Ukraine are offered having analyzed the current legislation norms with the purpose of the legal adjusting of the transactions of legal entities conducted based on power-of-attorney.

Keywords: legal entity, association, notary, agreement, power-of-attorney